

A KIS HERCEG KOREFERENCIÁLIS ÉS MAKROKOMPOZICIONÁLIS ELEMZÉSÉHEZ

PETŐFI S. JÁNOS – VASS LÁSZLÓ

Ezzel az írással kettős célkitűzést követünk: *A kis herceg* 8. fejezetét alapul véve (lásd az „Egy szöveg multidiszciplináris megközelítéséhez” című részben) egyrészt azt kívánjuk megmutatni, hogy egy szöveg *koreferenciális elemzése* milyen – a relátum mentális képéből levezethető – ‘(implicit) szövegkiegészítések’-et tesz szükségessé, valamint azt, hogy a koreferenciarelációk explicit reprezentálása milyen ‘koreferenciaindexek’ alkalmazásával valósítható meg, másrészt azt, hogy a koreferenciális elemzés milyen módon járul hozzá a *makrokompozicionális elemzéshez*.

Az elemzendő 8. fejezet szövegmondat-kódokkal kiegészített vehikulumát a **8H2Ve** szimbólummal jelöljük. Ebben a vehikulumban azokat a szövegmondatokat, amelyek a virág vagy a kis herceg megnyilatkozásaira utalnak a „[K..]^” vagy „^[K..]” kóddal láttuk el attól függően, hogy a megnyilatkozásokra utaló szövegmondatok a szóban forgó megnyilatkozások előtt vagy után állnak, illetőleg e megnyilatkozások belsejében vagy között helyezkednek el. A kis herceg gondolataira utaló szövegmondatok kódjai ezekkel szemben „<[K..]>” formájúak.

8H2Ve

[K01]Rövidesen jobban is megismerhettem ezt a virágot. [K02]A kis herceg bolygóján mindig voltak virágok, nagyon egyszerű virágok, egy sor szirmossal, helyet is alig foglaltak, és nem zavartak senkit. [K03]Reggel megjelentek a fűben, estére elhervadtak. [K04]De ez egy szép napon egyszerre csak kicsírázott, magva a jó ég tudja, honnét került oda, és a kis herceg aprólékos gonddal figyelte a zsenge hajtást, amelyik semmilyen más hajtáshoz nem hasonlított. [K05]Ki tudja, nem holmi majomkenyérfa-féleség-e? [K06]A vesszőcske növekedése azonban hamarosan abbamaradt, és a kis növény hozzákezdett a virágkészítéshez. [K07]A kis herceg szemmel kísérte, hogyan jelenik meg rajta egy óriási bimbó, és sejtette, hogy csodálatos tünemény fog kibontakozni belőle; a virág azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette magát odabent a zöld szobájában. [K08]Nagy gonddal válogatta meg a színeit. [K09]Lassan öltözködött egyenként igazította magára a szirmait. [K10]Nyilván nem akart olyan gyűrűtten napvilágra lépni, mint a pipacsok. [K11]Nem akart megmutatkozni, csak szépsége teljes sugárzásában. [K12]Úgy bizony! [K13]Nagyon kacér virág volt! [K14]Így aztán hosszú napokon át tartott a titokzatos öltözködése. [K15]Aztán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent.

[K16]^Ásított egyet, és azt mondta, ő, aki olyan aggályos pontossággal dolgozott:

– [K17]Ó, még szinte föl sem ébredtem... [K18]Elnézést kérek... [K19]Még meg se fésülködtem...

[K20]A kis herceg nem bírta magába fojtani a csodálkozását:

– [K21]Milyen szép vagy!

– [K22]Ugye? – ^[K23]felelte kedvesen a virág. – [K24]És épp egyszerre születtem a nappal...

[K25]A kis herceg ebből könnyen kitalálta, hogy a virág nem valami szerény; viszont olyan megható volt!

– [K26]Azt hiszem, épp most van a reggeli ideje – ^[K27]tette hozzá a virág kisvártatva. – [K28]Volnál szíves gondoskodni rólam?

[K29]A kis herceg pedig, mélységes zavarban, sietve kerített egy öntözőkannát, és kiszolgálta a virágot.

[K30]Az meg már mindjárt az elején zaklatni kezdte az ijedős hiúságával. [K31]^Egy napon például, mikor a négy töviséről beszélt, azt mondta a kis hercegnek:

– [K32]Most aztán jöhetnek a tigrisek a karmaikkal!

– [K33]Az én bolygómon nincsenek tigrisek – ^[K34]jegyezte meg erre a kis herceg. – [K35]A tigrisek különben sem esznek füvet.

– [K36]Én nem vagyok fű – ^[K37]felelte szelíden a virág.

– [K38]Bocsáss meg...

– [K39]Különben sem félek a tigrisektől. [K40]A huzattól viszont irtózom. [K41]Nincs véletlenül valamilyen szélfogó?

„[K42]Irtózni a huzattól – <[K43]>gondolta a kis herceg – elég kockázatos kilátás egy növénynek. [K44]Furcsa egy virág ez...”

– [K45]Esténként tégy majd bura alá. [K46]Nagyon hideg van itt nálad. [K47]Rosszul vagy berendezkedve. [K48]Ahonnét én jöttem...

[K49]De nem folytatta. [K50]Hiszen mag formájában jött: más világozokról nem tudhatott semmit. [K51]Szégyenében, hogy ilyen együgyű föllentésen kapatta rajta magát, kettőt-hámat köhintett, így akart föllébe kerekedni a kis hercegnek.

– [K52]A szélfogó?

– [K53]Épp azért indultam, de elkezdte beszélni hozzám...

[K54]Erre a virág még jobban köhécselt, hadd furdalja csak a lelkiismeret a kis herceget.

[K55]Annak pedig, hiába volt tele jóakaró szeretettel, előbb-utóbb mégiscsak megrendült a bizalma a virágban. [K56]Minden lényegtelen megjegyzést a szívére vett, és kezdte nagyon-nagyon boldogtalannak érezni magát.

– [K57]Nem lett volna szabad meghallgatnom – <[K58]>vallotta meg egy napon. – [K59]A virágok szavát sosem szabad meghallgatni. [K60]Nézni kell őket, beszívni az illatukat. [K61]Az enyém egész bolygómat elárasztotta az illatával, mégse tudtam örülni neki. [K62]Annyira bosszantott az a tigriskarom-história, holott inkább meg kellett volna hatódnom rajta...

[K63]^Aztán:

– [K64]Bizony, nagyon értelmetlen voltam én akkor! [K65]A tetteiből kellett volna megítélnem, nem a szavaiból. [K66]Beburkolt az illatával, elborított a ragyogásával. [K67]Sosem lett volna szabad megszöknöm! [K68]Szegényes kis csalafintaságai mögött meg kellett volna éreznem gyöngéd szeretetét. [K69]Minden virág csupa ellentmondás. [K70]De én még sokkal fiatalabb voltam, semhogy szeretni tudtam volna!

1. A koreferenciális elemzéshez

1.1. A koreferenciális elemzés első lépéseként megalkotjuk a **8H2Ve** vehikulumnak a – relátum (nyelvre és világra vonatkozó ismeretek alapján létrehozott) mentális modelljéből levezethető ‘inferenciák’-ra *explicit módon utaló* – verbális elemekkel kiegészített változatát (lásd **8H2Ve/&vb**).

A kiegészítések célja:

- a hely- és időhatározói kifejezések közelebbi meghatározása,
- a hol ‘általános’, hol ‘egyedi’ értelemben használt (homográf) ‘utaló elemek’ különböző utaló funkcióinak (lásd például hol a rózsára, hol általában a virágokra utaló „virág” főnév jelen szövegben található használatát) explicit megkülönböztetése,
- az olyan ‘utaló elemek’ közötti implicit kapcsolatok explicitté tétele, mint például „mag” és „hajtás”,
- a névmások implicit utaló funkciójának explicitté tétele,
- az igei személyragokban implicit módon kifejezésre jutó ‘alany’-ok explicitté tétele,
- a birtokos személyragokban implicit módon kifejezésre jutó ‘birtokos’-ok explicitté tétele,
- stb.

8H2Ve/&vb

[K01/&vb]Rövidesen[= az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva] (én [= a narrátor]) jobban is megismerhettem ezt a virágot[= a (szóban forgó epizódban szereplő, de már a korábbi epizódokban is említett) konkrét virágot]. [K02/&vb]A kis herceg bolygóján mindig voltak virágok[= egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok], (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) nagyon egyszerű virágok (voltak), (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) egy sor szírommal (rendelkeztek), (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) helyet is alig foglaltak (a kis herceg bolygóján), és (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) nem zavartak senkit. [K03/&vb]Reggel (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) megjelentek a fűben, estére (az egyedi mivoltukban nem megkülön-

böztetett virágok) elhervadtak. [K04/&vb]De ez[= a konkrét virág] egy szép napon egyszerre csak kicsírázott, magva[= a konkrét virágé] a jó ég tudja, honnét került oda[= a kis herceg bolygójára], és a kis herceg aprólékos gonddal figyelte a (a konkrét virágnak a magjából kinövő) zsenge hajtást, amelyik[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás] semmilyen más (egyedi mivoltában nem meghatározott) hajtáshoz nem hasonlított. [K05/&vb]Ki tudja (azt [hogy]), (a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás) nem holmi majomkenyérfa-féleség (hajtása)-e? [K06/&vb]A vesszőcske[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás] növekedése azonban hamarosan abbamaradt, és a kis növény[= a konkrét virág] hozzákezdett a virágkészítéshez. [K07/&vb]A kis herceg szemmel kísérte (azt), hogyan jelenik meg rajta[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson] egy óriási bimbó, és (a kis herceg) sejtette (azt), hogy csodálatos tünnemény fog kibontakozni belőle[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson megjelenő bimbóból]; a virág[= a konkrét virág] azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette magát[= a konkrét virágot] odabent a zöld szobájában[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson megjelenő bimbóban]. [K08/&vb]Nagy gonddal válogatta meg (a konkrét virág) a színeit[= az övéit [= a konkrét virágéit]]. [K09/&vb]Lassan öltözködött (a konkrét virág), (a konkrét virág) egyenként igazította magára[= a konkrét virágra] a szirmai[= az övéit [= a konkrét virágéit]]. [K10/&vb]Nyilván (a konkrét virág) nem akart olyan gyűrötten napvilágra lépni, mint (amilyen gyűrötten) a pipacsok (lépnek napvilágra). [K11/&vb]Nem akart (a konkrét virág) megmutatkozni (más módon), csak szépsége[= az övé [= a konkrét virágé]] teljes sugárzásában (akart megmutatkozni a konkrét virág). [K12/&vb]Úgy bizony! [K13/&vb]Nagyon kacér virág volt (a konkrét virág)! [K14/&vb]Így (annak következtében, hogy „nagyon kacér virág volt” a konkrét virág) aztán hosszú napokon át tartott a titokzatos öltözködése[= az övé [= a konkrét virágé]]. [K15/&vb]Aztán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent (a konkrét virág).

[K16/&vb]^Ásított egyet (a konkrét virág), és azt[= a következő] mondta (a kis hercegnek), ő[= a konkrét virág], aki[= a konkrét virág] olyan aggályos pontossággal dolgozott:

– [K17/&vb]Ó, még szinte föl sem ébredtem (én[= a konkrét virág])... [K18/&vb]Elnézést kérek (én[= a konkrét virág] tőled[= a kis hercegtől])... [K19/&vb]Még meg se fészülködtem (én[= a konkrét virág])...

[K20/&vb]A kis herceg nem bírta magába fojtani a (következő megnyilatkozásban kifejezésre jutó) csodálkozását:

– [K21/&vb]Milyen szép vagy (te[= a konkrét virág])!
 – [K22/&vb]Ugye (milyen szép vagyok én[= a konkrét virág])? –
 ^[K23/&vb]felelte (ezt és a következőt) kedvesen a virág[= a konkrét virág] (a kis hercegnek). – [K24/&vb]És épp egyszerre születtem (én[= a konkrét virág]) a nappal...

[K25/&vb]A kis herceg ebből [= a konkrét virágnak az elhangzott megnyilatkozásából] könnyen kitalálta, hogy a virág [= a konkrét virág] nem valami szerény; viszont (a konkrét virág) olyan megható volt!

– [K26/&vb]Azt hiszem (én [= a konkrét virág]), épp most van a reggeli ideje – ^[K27/&vb]tette (ezt) hozzá [= az általa [= a konkrét virág által] eddig mondottakhoz] a virág [= a konkrét virág] kisvártatva. – [K28/&vb]Volnál szíves (te [= a kis herceg]) gondoskodni rólam [= a konkrét virágról]?

[K29/&vb]A kis herceg pedig, mélységes zavarban, sietve kerített egy öntözőkannát, és kiszolgálta a virágot [= a konkrét virágot].

[K30/&vb]Az [= a konkrét virág] meg már mindjárt az elején [= a kis herceg és a konkrét virág beszélgetése kezdeti időszakában] zaklatni kezdte (a kis herceget) az ijedős hiúságával [= az övével [= a konkrét virágééval]]. [K31/&vb]^Egy napon például, mikor (a konkrét virág) a négy töviséről [= az övéről [= a konkrét virágééről]] beszélt, azt [= a következőt] mondta a kis hercegnek:

– [K32/&vb]Most aztán jöhetnek a tigrisek a karmaikkal [= az övékkel] [= a tigrisekéivel]!

– [K33/&vb]Az én bolygómon [= a kis herceg bolygóján] nincsenek tigrisek – ^[K34/&vb]jegyezte meg (ezt válaszul) erre [= a konkrét virágnak az előbbi kijelentésére] a kis herceg. – [K35/&vb]A tigrisek különben sem esznek fűvet.

– [K36/&vb]Én [= a konkrét virág] nem vagyok fű – ^[K37/&vb]felelte (ezt) szelíden a virág [= a konkrét virág] (a kis hercegnek).

– [K38/&vb]Bocsáss meg (te [= a konkrét virág] nekem [= a kis hercegnek])... (mondta a kis herceg)

– [K39/&vb]Különben sem félek (én [= a konkrét virág]) a tigrisektől. [K40/&vb]A huzattól viszont irtózom (én [= a konkrét virág]). [K41/&vb]Nincs véletlenül valamilyen szélfogód (neked [= a kis hercegnek])? (mondta a konkrét virág)

[K42/&vb],,Irtózni a huzattól – <[K43/&vb]>gondolta (ezt) a kis herceg – elég kockázatos kilátás egy növénynek (így a konkrét virágnak is). – [K44/&vb]Furcsa egy virág ez [= a konkrét virág]...”

– [K45/&vb]Esténként tégy (te [= a kis herceg]) majd bura alá (engem(et) [= a konkrét virágot]). [K46/&vb]Nagyon hideg van itt nálad [= a te [= a kis herceg] bolygódon]. [K47/&vb]Rosszul vagy (te [= a kis herceg]) berendezkedve. [K48/&vb]Ahonnét én [= a konkrét virág] jöttem... (mondta a konkrét virág)

[K49/&vb]De (a konkrét virág) nem folytatta (ezt az elkezdett megnyilatkozást). [K50/&vb]Hiszen (a konkrét virág) mag formájában jött: (a konkrét virág) más világokról nem tudhatott semmit. [K51/&vb]Szégyenében [= az övében [= a konkrét virágéében]], hogy (a konkrét virág) ilyen együgyű föllentésen kapatta rajta magát [= a konkrét virágot], (a konkrét

virág) kettőt-hármat köhintett, így akart (a konkrét virág) fölébe kerekedni a kis hercegnek.

– [K52/&vb]A szélfogó? (mondta a konkrét virág)

– [K53/&vb]Épp azért [= a szélfogóért] indultam (én [= a kis herceg]), de (te [= a konkrét virág]) elkezdtl beszélni hozzám [= a kis herceghez]... (mondta a kis herceg)

[K54/&vb]Erre [= a kis herceg előbbi válaszára] a virág [= a konkrét virág] még jobban köhécselt, hadd furdalja csak a lelkiismeret a kis herceget.

[K55/&vb]Annak [= a kis hercegnek] pedig, hiába volt (a kis herceg) tele jóakaró szeretettel, előbb-utóbb mégiscsak megrendült a bizalma [az övé [= a kis hercegé]] a virágban [= a konkrét virágban]. [K56/&vb]Minden lényegtelen megjegyzést a szívére [= az övére [= a kis hercegére]] vett (a kis herceg), és kezdte (a kis herceg) nagyon-nagyon boldogtalannak érezni magát [= a kis herceget].

– [K57/&vb]Nem lett volna szabad (nekem [= a kis hercegnek]) meghallgatnom (a konkrét virágot) – <[K58/&vb]>vallotta meg (a kis herceg) (ezt) egy napon. – [K59/&vb]A virágok [= bármilyen fajta virágok] szavát sosem szabad meghallgatni. [K60/&vb]Nézni kell őket [= a bármilyen fajta virágokat], beszívni (kell) az illatukat [= az övékét [= a bármilyen fajta virágokét]]. [K61/&vb]Az enyém [= a kis herceg konkrét virágja] egész bolygómát [= az enyémet [= a kis hercegét]] elárasztotta az illatával [= az övével [= a konkrét virágéval]], mégse tudtam (én [= a kis herceg]) örülni neki [= a konkrét virágnak]. [K62/&vb]Annyira bosszantott (engem(et) [= a kis herceget]) az a tigriskarom-história, holott inkább meg kellett volna hatódnom rajta [= a tigriskarom-histórián]...

– [K63/&vb]^Aztán [= az előző megnyilatkozás befejezése után] (a kis herceg a következő megnyilatkozásokkal folytatta):

– [K64/&vb]Bizony, nagyon értelmetlen voltam én [= a kis herceg] akkor [= az elbeszélte epizód történése idején]! [K65/&vb]A tetteiből [= az övéiből [= a konkrét virágéiból]] kellett volna (nekem [= a kis hercegnek]) megítélnem (a konkrét virágot), nem a szavaiból [az övéiből [= a konkrét virágéiból]]. [K66/&vb]Beburkolt (ő [= a konkrét virág] engem(et) [= a kis herceget]) az illatával [= az övével [= a konkrét virágéval]], elborított (ő [= a konkrét virág] engem(et) [= a kis herceget]) a ragyogásával [= az övével [= a konkrét virágéval]]. [K67/&vb]Sosem lett volna szabad (nekem [= a kis hercegnek]) megszöknöm (onnan [= a kis herceg bolygó-járól])! [K68/&vb]Szegényes kis csalafintaságai [= az övéi [= a konkrét virágéi]] mögött meg kellett volna (nekem [= a kis hercegnek]) éreznem gyöngéd szeretetét [= az övét [= a konkrét virágéét]]. [K69/&vb]Minden virág [= bármilyen fajta virág] csupa ellentmondás. [K70/&vb]De én [= a kis herceg] még sokkal fiatalabb voltam, semhogy szeretni tudtam volna (én [= a kis herceg])!

1.2. Az elemzés második lépéseként az egyes kiegészítéseket kommentáljuk, és megalkotjuk a **8H2Ve** (ko)referenciaindexekkel kiegészített változatát.

A *kommentálás* célja itt elsősorban az, hogy néhány adalékot szolgáltatassunk annak megvilágítása, hogy milyen nyelvi és/vagy világra vonatkozó ismeretek segítségével állapítjuk meg a koreferenciarelációkat.

A *koreferenciaindexekkel kiegészített változatok* itt minimálisan a következőket kívánják reprezentálni:

- az alany és állítmány egyezését az egyes szövegmondatokban; ennek érdekében mind az alanyként funkcionáló kifejezésekhez (amelyeknek egyetlen mondatösszetevő voltát az alkotó elemeik közé tett konkatenáció jellel [„^”] jelöljük – az esetleges közbeékelt elemet mindkét oldalról szóközzel elválasztva), mind az állítmányok toldalékához hozzárendeljük az elemzés során bevezetett megfelelő koreferenciaindexeket;
- az alanyokhoz első ízben hozzárendelt koreferenciaindexet kövérrel szedjük és a „=” jellel kapcsoljuk a megfelelő kifejezéshez;
- azokban az esetekben, amelyekben az alanyhoz nem rendelünk egyedi koreferenciaindexet, az alany és állítmány egymáshoz tartozását (személybeli és számbeli egyezését) koreferenciaindex-pótló „*”-gal jelöljük;
- ha a szóban forgó szövegmondatnak jelen idejű nominális állítmánya van, a reprezentációba beillesztjük a „copula”-elemet, és ahhoz rendeljük a megfelelő koreferenciaindexet;
- a tárgyas ragozású igei állítmányok után szögletes zárójelbe téve jelöljük az alany összetevőt (vagy – ha az a szövegmondat más helyén explicit módon előfordul – az arra utaló „[]” dummy elemet), ezután a „|” jelet alkalmazzuk, majd ezt követően jelöljük a tárgy összetevőt;
- ha egy birtokos személyjelet tartalmazó kifejezéshez nem rendelünk koreferenciaindexet, mert egyedi referenciájú, a birtokos személyjel utaltjának koreferenciaindexé után „[]” jellel jelezzük a (ko)referenciaindex hiányát;
- ha egy szövegmondat egy – annak folyamatosságát megszakító – közbeékelt más szövegmondatot tartalmaz (mint például a [K42] szövegmondat esetében), a megszakító szövegmondat kódját „◇” zárójelbe tesszük.

Mínthogy a **8H2Ve** három makrorészre osztható: (1) [K01]–[K15], (2) [K16]–[K54], (3) [K55]–[K70], e második lépés műveleteit ennek a tagolásnak megfelelően végezzük el.

1.2.1. Az első makrorész ([K01]–[K15]) leíró jellegű, a narrátor ebben azt mondja el, mi módon ‘született meg’ a kis herceg bolygóján ‘a konkrét virág’. Ebből a részből csupán négy első fokú makrokompozícióegység verbális elemekkel való kiegészítését kommentáljuk részletesen. Ezt követően – néhány összefoglaló jellegű kommentár után – megadjuk az első rész többi első fokú makrokompozícióegységekkel kiegészített változatának reprezentációját.

[K01] Rövidesen jobban is megismerhettem ezt a virágot.

[K01/&vb]:

Rövidesen[= *az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva*] (én[= *a narrátor*]) jobban is megismerhettem ezt a virágot[= *a (szóban forgó epizódban szereplő, de már a korábbi epizódokban is említett) konkrét virágot*].

Kommentár:

A 'vki vkít/vmit megismer' igéből alkotott megismerhettem (sg. 1. személyragos) állítmány alanya – mivel a K01-ben semmilyen más elem nem utal arra, hogy alanyának másnak kellene lennie – maga a (pilóta-)narrátor.

A „megismerhettem” állítmány „rövidesen” időhatározói minősítésének 'az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva' értelmezése azt a célt szolgálja, hogy (koreferenciális) kapcsolatot létesítsen azon (korábbi) epizódokkal/fejezetekkel, amelyekben e (konkrét) virágról már szó volt (lásd például a 7. fejezetet).

A 'vki vkít/vmit vmikor megismer' igéből alkotott „megismerhettem” állítmány 'vkít/vmit' argumentumának megfelelő kifejezés az ezt a virágot, amit egyértelműen mutatnak e kijelölő jellegű jelzős kifejezés „t” tárgyragjai.

A (sg. 3.) mutató névmási ezt antecedense a (szóban forgó epizódban szereplő, de már az epizód kezdete előtt [például a 7. fejezetben] említett) „konkrét virág”.

Az adott szövegmondathoz – „az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva” értelmezést figyelembe véve, és a „jobban is” összetevő kommentálásától eltekintve – a következő (ko)referenciaindexek rendelkeznek:

i01 = narrátor,

(i02 = az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva),

i03 = a (szóban forgó epizódban szereplő, de már az epizód kezdete előtt említett) konkrét virág.

Ezeknek az indexeknek a felhasználásával az adott szövegmondat következő – (ko)referenciaindexekkel kiegészített – változata hozható létre:

[K01/&ind]:

Rövidesen[= *az i02 időben*] jobban is megismerhettem[=i01] ez[=i03]t a^ virág[=i03]ot.

[K02]A kis herceg bolygóján mindig voltak virágok, nagyon egyszerű virágok, egy sor szírommal, helyet is alig foglaltak, és nem zavartak senkit.

[K02/&vb]:

A kis herceg bolygóján mindig voltak virágok[= *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*], (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) nagyon egyszerű virágok (voltak), (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) egy sor szírommal (rendelkeztek), (az

egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok) helyet is alig foglaltak (a *kis herceg bolygóján*), és (az *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*) nem zavartak senkit.

Kommentár:

A **voltak**, **foglaltak** és **(nem) zavartak** (pl. 3. személyragos) állítmányok alanya csupán a **virágok** lehet, éspedig '*egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*' értelemben, vagyis ezek a virágok nem azonosíthatók a K01-ben előforduló „konkrét virág”-gal.

A **nagyon egyszerű virágok**, **egy sor szírommal** összetevők az '*egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*' explikálását szolgálják.

A '*vki/vmi* (helyet) foglal *vhol*' igéből alkotott „foglaltak” állítmány '*vhol*' argumentumhelyének megfelelő kifejezés csak a szövegmondatot bevezető a **kis herceg bolygóján** lehet (amelyről a 4. fejezetből tudjuk, hogy az a B-612-es kisbolygó).

Az adott szövegmondatához az alábbi (ko)referenciaindexeket látszik célszerűnek bevezetni, és felhasználásukkal a [K02/&ind] reprezentációt hozzárendelni:

i04 = a kis herceg,

i05 = a^{kis}herceg[i04] bolygója (azaz a B-612-es kisbolygó),

i06 = (az *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett*) virágok.

[K02/&ind]:

A^{kis}herceg[=i04]^{bolygójá}[i04][=i05]n mindig voltak[i06] virágok[=i06], (ezek[i06]) nagyon^{egyszerű}virágok (voltak[i06]), (ezek[i06]) egy^{sor} szírommal (rendelkeztek[i06]), (ezek[i06]) helyet^{is}alig^{foglaltak}[i06] (az i05-ön), és (ezek[i06]) nem^{zavartak}[i06] senkit.

[K03]Reggel megjelentek a fűben, estére elhervadtak.

[K03/&vb]:

Reggel (az *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*) megjelentek a fűben, estére (az *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*) elhervadtak.

Kommentár:

Mind a (pl. 3. személyragos) **megjelentek**, mind a (pl. 3. személyragos) **elhervadtak** állítmány alanya – a szövegmondat szintaktikai és szemantikai szerkezete, valamint a K02 (és K04) alapján – csakis a '**virágok**' (az *egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett virágok*) lehet.

[K03/&ind]:

Reggel megjelentek[i06]^afűben, estére elhervadtak[i06].

[K04]De ez egy szép napon egyszerre csak kicsírázott, magva a jó ég tudja, honnét került oda, és a kis herceg aprólékos gondnal figyelte a zsenge hajtást, amelyik semmilyen más hajtáshoz nem hasonlított.

[K04/&vb]:

De ez[= a konkrét virág] egy szép napon egyszerre csak kicsírázott, magva[= a konkrét virágé] a jó ég tudja, honnét került oda[= a kis herceg bolygója], és a kis herceg aprólékos gondnal figyelte a (a konkrét virágnak a magjából kinövő) zsenge hajtást, amelyik[= a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás] semmilyen más (egyedi mivoltában nem meghatározott) hajtáshoz nem hasonlított.

Kommentár:

A (sg. 3. személyragos) **kicsírázott** állítmány forikus funkciójú ez mutató névmási alanya – a K04 és K03+K02 oppozíciója miatt – ‘a konkrét virág’-ra utal.

A (sg. 3. személyragos) **került** állítmány (pars pro toto) alanya a **magva** kifejezés, amelynek „a” birtokos személyjele – nem utolsó sorban a ‘vmi kicsírázik’ ige értelem-szemantikai relációi (<Mag, gumó> csírát hajt) közvetítésével – ‘a konkrét virág’ magjára utal.

A ‘vki/vmi vhonnan kerül vhova’ igéből alkotott „került” állítmány ‘vhova’ argumentumhelye az **oda** mutató névmási határozószóval nincs egyértelműen betöltve. Az „oda” kifejezés azonban a K02 alapján ‘a kis herceg bolygója’-ra utaló elemnek tekinthető.

A (sg. 3. személyragos) (**nem**) **hasonlított** állítmány anaforikus szerepű **amelyik** főnévi vonatkozó névmási alanya a (konkrét virág magjából kinövő) „zsenge hajtás” kifejezéssel (ko)referencializálható.

Az adott szövegmondathoz a következő (ko)referenciaindexeket, illetőleg koreferenciaindexszel kiegészített reprezentációt célszerű hozzárendelni:

i07 = (a konkrét virág[i03]) magja,

i08 = (a^konkrét^virág[i03]^magjából[i07] kinövő) zsenge hajtás.

[K04/&ind]:

De ez[i03] egy szép napon egyszerre csak kicsírázott[i03], magva[i03]=[i07] a^jó^ég[*] tudja[[*] l, (honnét került[i07]^ oda], és a^kis^ herceg[=i04] aprólékos gondnal figyelte[[i04] l a^zsenge^hajtás[=i08]t, amelyik[i08] semmilyen más hajtáshoz nem hasonlított[i08]].

Összefoglaló jellegű kommentárok a [K05]–[K15]-höz, illetőleg a [K05/&vb]–[K15/&vb]-hez.

A verbális elemekkel való kiegészítés alapjául egyrészt az elliptikus grammatikai szerkezetekre vonatkozó *nyelvi* ismeretek szolgálnak, másrészt a *világra* vonatkozóak.

Ami a *világra* vonatkozó ismereteket illeti, ehhez a részhez elsősorban annak ismerete szükséges, hogy a 'mag', a 'zsenge hajtás', a 'vesszőcske', a 'kis növény', a 'bimbó' a virág (a jelen esetben 'a konkrét virág') létrejöttének különböző 'fázisai' és/vagy részei.

A *nyelvi* ismeretekhez egyfelől szintaktikai ismeretek tartoznak, másfelől olyan (kontextuális) szemantikaiak, amelyek alapján például a „zsenge hajtás” és a „vesszőcske”, illetőleg a „virág” és a „kis növény” az adott kontextusban kváziszinonim kifejezéseknek tarthatók, végül a 'figuratív beszéd' elemeire vonatkozóak. Ez utóbbiak alapján fogadjuk el a szóban forgó virág megszemélyesítését (lásd „szépítgette magát”, „öltözködött”), illetőleg a bimbó 'zöld szoba'-ként való említését.

A továbbiakban kommentárok nélkül rendeljük hozzá a [K05]–[K15] első fokú kompozícióegységekhez a verbális elemekkel kiegészített változatot, a szükségesnek tartott koreferenciaindexeket, valamint az ezek alkalmazásával létrehozott kiegészített változatot.

[K05]Ki tudja, nem holmi majomkenyérfa-féleség-e?

[K05/&vb]:

Ki tudja (*azt [hogy]*), (*a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás*) nem holmi majomkenyérfa-féleség (*hajtása*)-e?

[K05/&ind]:

Ki[*] tudja[*], |(i08)^nem^(copula[i08])^holmi^majomkenyérfa-féleség-e?)

[K06]A vesszőcske növekedése azonban hamarosan abbamaradt, és a kis növény hozzákezdett a virágkészítéshez.

[K06/&vb]:

A vesszőcske[= *a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtás*] növekedése azonban hamarosan abbamaradt, és a kis növény[= *a konkrét virág*] hozzákezdett a virágkészítéshez.

[K06/&ind]:

A vesszőcske[i08]^növekedése[i08][*] azonban hamarosan abbamaradt[*], és a^kis^növény[i03] hozzákezdett[i03] a virágkészítéshez.

[K07]A kis herceg szemmel kísérte, hogyan jelenik meg rajta egy óriási bimbó, és sejtette, hogy csodálatos tünemény fog kibontakozni belőle; a virág azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette magát odabent a zöld szobájában.

[K07/&vb]:

A kis herceg szemmel kísérte (*azt*), hogyan jelenik meg rajta [= *a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson*] egy óriási bimbó, és (*a kis herceg*) sejtette (*azt*), hogy csodálatos tünetmenny fog kibontakozni belőle [= *a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson megjelenő bimbóból*]; a virág [= *a konkrét virág*] azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette magát [= *a konkrét virágot*] odabent a zöld szobájában [= *a konkrét virágnak a magjából kinövő hajtáson megjelenő bimbóban*].

i09 = (a^konkrét^virág[i03]nak^a^magja[i07]ból^kinövő^hajtás [i08]on megjelenő) óriási bimbó.

[K07/&ind]:

A^kis^herceg[i04] szemmel^kísérte[[i04], | hogyan jelenik^meg[i09] rajta[i08] egy^óriási^bimbó[=i09]], és sejtette[[i04], | hogy csodálatos^tünetmenny[*] fog[*]^ kibontakozni belőle[i09]]; a^virág[i03] azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette[[i03] | magát[i03] odabent a^zöld^szobája[i03][i09]ban.

[K08]Nagy gonddal válogatta meg a színeit.

[K08/&vb]:

Nagy gonddal válogatta meg (*a konkrét virág*) a színeit [= *az övéit* [= *a konkrét virágéit*]].

[K08/&ind]:

Nagy gonddal válogatta^meg[[i03] a^színei[i03][i09]t].

[K09]Lassan öltözködött, egyenként igazította magára a szirmait.

[K09/&vb]Lassan öltözködött (*a konkrét virág*), (*a konkrét virág*) egyenként igazította magára [= *a konkrét virágra*] a szirmait [= *az övéit* [= *a konkrét virágéit*]].

[K09/&ind]:

Lassan öltözködött[i03], egyenként igazította[i03]^magára[i03][i09] | a szirmai[i03][i09]t].

[K10]Nyilván nem akart olyan gyűrötten napvilágra lépni, mint a pipacsok.

[K10/&vb]Nyilván (*a konkrét virág*) nem akart olyan gyűrötten napvilágra lépni, mint (*amilyen gyűrötten*) a pipacsok (*lépnek napvilágra*).

[K10/&ind]:

Nyilván nem akart[i03] olyan gyűrötten napvilágra lépni, mint (*amilyen gyűrötten*) a pipacsok[*] (*lépnek[*] napvilágra*).

[K11]Nem akart megmutatkozni, csak szépsége teljes sugárzásában.

[K11/&vb]:

Nem akart (*a konkrét virág*) megmutatkozni (*más módon*), csak szépsége[= *az övé [= a konkrét virágé]*] teljes sugárzásában (*akart megmutatkozni a konkrét virág*)

[K11/&ind]:

Nem akart[i03] megmutatkozni (*más módon*), csak szépsége[i03][*] teljes^sugárzásá[*][*]ban (*akart[i03]^megmutatkozni*).

[K12]Úgy bizony!

[K12/&vb]:

Úgy bizony!

[K12/&ind]:

Úgy bizony!

[K13]Nagyon kacér virág volt!

[K13/&vb]:

Nagyon kacér virág volt (*a konkrét virág*)!

[K13/&ind]:

Nagyon^kacér^virág^volt[i03]!

[K14]Így aztán hosszú napokon át tartott a titokzatos öltözködése.

[K14/&vb]:

Így (*annak következtében, hogy „nagyon kacér virág volt” a konkrét virág*) aztán hosszú napokon át tartott a titokzatos öltözködése[= *az övé[= a konkrét virágé]*].

[K14/&ind]:

Így[= [K13]] aztán hosszú napokon át tartott[*] a^titokzatos^öltözködése[i03][*].

[K15]Aztán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent.

[K15/&vb]:

Azán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent (*a konkrét virág*).

[K15/&ind]:

Azán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent[i03].

1.2.2. A következő rész ([K16]–[K54]) a virág és a kis herceg dialógusa, itt-ott tartítva a narrátor megjegyzéseivel. Az egyes kiegészítéseket itt sem kommentáljuk, ezeket a dialógus felépítését jelző „mondta”, „felelte”, „tette hozzá” stb. kifejezések, valamint az egyes ‘dialógusrész’-eket bevezető gondolatjelek (továbbá a ‘narrátormegjegyzések’ gondolatjel nélkülsége) egyértelműen magyarázzák.

[K16]^ Ásított egyet, és azt mondta, ő, aki olyan aggályos pontossággal dolgozott:

[K16/&vb]^:

Ásított egyet (*a konkrét virág*), és azt[= *a következőt*] mondta (*a kis hercegnek*), ő [= *a konkrét virág*], aki[= *a konkrét virág*] olyan aggályos pontossággal dolgozott:

[K16/&ind]:

Ásított[i03] egyet, és azt[K17-K19] mondta[[i03] | []] (*[i04]-nek*), ő[i03], aki[i03] olyan aggályos pontossággal dolgozott[i03]:

[K17]Ó, még szinte föl sem ébredtem...

[K17/&vb]:

Ó, még szinte föl sem ébredtem (*én, a konkrét virág*)...

[K17/&ind]:

Ó, még szinte föl^ sem ^ébredtem[i03]...

[K18]Elnézést kérek...

[K18/&vb]:

Elnézést kérek (*én[= a konkrét virág] tőled[= a kis hercegtől]*)...

[K18/&ind]:

Elnézést^kérek[i03] (*tőled[i04-től]*)...

[K19]Még meg se fésülködtem...

[K19/&vb]:

Még meg se fésülködtem (*én[= a konkrét virág]*)...

[K19/&ind]:

Még meg[^] se [^]fésülködtem[i03]...

[K20]A kis herceg nem bírta magába fojtani a csodálkozását:

[K20/&vb]:

A kis herceg nem bírta magába fojtani a *(következő megnyilatkozásban kifejezésre jutó)* csodálkozását[*az övét[= a kis herceget]*]:

[K20/&ind]:

A[^]kis[^]herceg[i04] nem bírta[i04] magába[^]fojtani a csodálkozásá[i04]t [K21]:

[K21]Milyen szép vagy!

[K21/&vb]:

Milyen szép vagy (*te[= a konkrét virág]*)!

[K21/&ind]:

Milyen szép vagy[i03]!

[K22]Ugye?

[K22/&vb]:

Ugye (*milyen szép vagyok én[= a konkrét virág]*)?

[K22/&ind]:

Ugye [→ K21]?

[^][K23]felelte kedvesen a virág.

[^][K23/&vb]:

felelte (*ezt és a következőt*) kedvesen a virág[*= a konkrét virág*] (*a kis hercegnek*).

[K23/&ind]:

felelte[[i03] | [K22+K24]] kedvesen a virág[i03] (*[i04]-nek*).

[K24]És épp egyszerre születtem a nappal...

[K24/&vb]:

És épp egyszerre születtem (*én[= a konkrét virág]*) a nappal...

[K24/&ind]:

És épp egyszerre születtem[i03] a nappal...

[K25]A kis herceg ebből könnyen kitalálta, hogy a virág nem valami szerény; viszont olyan megható volt!

[K25/&vb]:

A kis herceg ebből[= a konkrét virágnak az elhangzott megnyilatkozásából] könnyen kitalálta, hogy a virág[= a konkrét virág] nem valami szerény; viszont (a konkrét virág) olyan megható volt!

[K25/&ind]:

A kis herceg[i04] ebből[K24] könnyen kitalálta[[i04]], hogy a virág[i03] nem (copula[i03])^valami^szerény); viszont olyan^megható^volt[i03]!

[K26]Azt hiszem, épp most van a reggeli ideje –

[K26/&vb]:

Azt hiszem (én[= a konkrét virág]), épp most van a reggeli ideje –

[K26/&ind]:

Azt hiszem[[i03]], épp most van[*] a^reggeli^ideje[*]] –

^[K27]tette hozzá a virág kisvártatva.

[K27/&vb]:

tette (ezt) hozzá[= az általa[= a konkrét virág által] eddig mondottakhoz] a virág[= a konkrét virág] kisvártatva.

[K27/&ind]:

tette[[i03] | [K26+K28]] hozzá[K17+K18+K19+K22+K24] a virág[i03] kisvártatva.

[K28]Volnál szíves gondoskodni rólam?

[K28/&vb]:

Volnál szíves (te[= a kis herceg]) gondoskodni rólam[= a konkrét virágról]?

[K28/&ind]:

Volnál[i04]^szíves gondoskodni rólam[i03]?

[K29]A kis herceg pedig, mélységes zavarban, sietve kerített egy öntözőkannát, és kiszolgálta a virágot.

[K29/&vb]:

A kis herceg pedig, mélységes zavarban, sietve kerített egy öntözőkannát, és kiszolgálta a virágot[= a konkrét virágot].

[K29/&ind]:

A^{kis}herceg[i04] pedig, mélységes zavarban, sietve kerített[i04] egy öntözőkannát, és kiszolgálta[[i04] | a virág[i03]ot].

[K30]Az meg már mindjárt az elején zaklatni kezdte az ijedős hiúságával.

[K30/&vb]:

Az[= a konkrét virág] meg már mindjárt az elején[= a kis herceg és a konkrét virág beszélgetése kezdeti időszakában] zaklatni kezdte (a kis herceget) az ijedős hiúságával[= az övével[= a konkrét virágéével]].

[K30/&ind]:

Az[i03] meg már mindjárt az elején zaklatni kezdte[[i03] | ([i04]-et)] az^{ijedős}hiúságá[i03][]val.

[K31][^]Egy napon például, mikor a négy töviséről beszélt, azt mondta a kis hercegnek:

[K31/&vb][^]:

Egy napon például, mikor (a konkrét virág) a négy töviséről[= az övéről[= a konkrét virágééről]] beszélt, azt[= a következő] mondta a kis hercegnek:

[K31/&ind][^]:

Egy napon például, mikor a^{négy}tövisé[i03][]ről beszélt[i03], azt[K32] mondta[[i03] | [K32]] a^{kis}herceg[i04]nek:

[K32]Most aztán jöhetnek a tigrisek a karmaikkal!

[K32/&vb]:

Most aztán jöhetnek a tigrisek a karmaikkal[= az övéikkel[= a tigrisekéivel]]!

i10 = a tigris(ek).

[K32/&ind]:

Most aztán jöhetnek[i10] a tigrisek[=i10] a^{karmaik}[i10][]kal!

[K33]Az én bolygómon nincsenek tigrisek –

[K33/&vb]:

Az én bolygómon[= a kis herceg bolygóján] nincsenek tigrisek –

[K33/&ind]:

Az én[i04] bolygóm[i04][i05]on nincsenek[i10] tigrisek[i10] –

^[K34]jegyezte meg erre a kis herceg.

^[K34/&vb]:

jegyezte meg (*ezt válaszul*) erre [= *a konkrét virágnak az előbbi kijelentésére*] a kis herceg.

^[K34/&ind]:

jegyezte meg[[i04] | [K33]] er[K32]re a^kis^herceg[i04].

[K35]A tigrisek különben sem esznek fűvet.

[K35/&vb]:

A tigrisek különben sem esznek fűvet.

i11 = fű.

[K35/&ind]:

A tigrisek[i10] különben sem esznek[i10] fűv[=i11]et.

[K36]Én nem vagyok fű –

[K36/&vb]:

Én [= *a konkrét virág*] nem vagyok fű –

[K36/&ind]:

Én[i03] nem vagyok[i03] fű[i11] –

^[K37]felelte szelíden a virág.

^[K37/&vb]:

felelte (*ezt*) szelíden a virág [= *a konkrét virág*] (*a kis hercegnek*).

^[K37/&ind]:

felelte[[i03]][K36] szelíden a^virág[i03] (*i04*)-nek).

[K38]Bocsáss meg...

[K38/&vb]:

Bocsáss meg (*tef* [= *a konkrét virág*] *nekem* [= *a kis hercegnek*])...(mondta a kis herceg)

[K38/&ind]:

Bocsáss^meg[i03] (*nekem*[i04]) ... (*mondta*[i04] a^kis^herceg[i04])

[K39]Különben sem félek a tigrisektől.

[K39/&vb]:

Különben sem félek (*én[= a konkrét virág]*) a tigrisektől.

[K39/&ind]:

Különben sem félek[i03] a tigrisek[i09]től.

[K40]A huzattól viszont irtózom.

[K40/&vb]:

A huzattól viszont irtózom (*én[= a konkrét virág]*).

i12 = huzat.

[K40/&ind]:

A^huzat[=i12]től viszont irtózom[i03].

[K41]Nincs véletlenül valamilyen szélfogód?

[K41/&vb]:

Nincs véletlenül valamilyen szélfogód (*neked[= a kis hercegnek]*)?
(*mondta a konkrét virág*)

i13 = a szélfogó.

[K41/&ind]:

Nincs[i13] véletlenül valamilyen^szélfogód[i04][=i13]? (*mondta[i03]*
a^konkrét^virág[i03])

„[K42]Irtózni a huzattól elég kockázatos kilátás egy növénynek.

„[K42/&vb]:

Irtózni a huzattól – [*<_>*] – elég kockázatos kilátás egy növénynek (*így a konkrét virágnak is*).

„[K42/&ind]:

Irtózni^a^huzat[i12]től[*] elég^kockázatos^kilátás^(*copula[*]*) egy^ növény[→ i03]nek.

<[K43]>gondolta a kis herceg

<[K43/&vb]>:

gondolta (*ezt*) a kis herceg

<[K43/&ind]>:
gondolta[[i04] | [K42]+[K44]] a^kis^herceg[i04]

[K44]Furcsa egy virág ez...”

[K44/&vb]:
Furcsa egy virág ez[= a konkrét virág]...”

[K44/&ind]:
Furcsa^egy^virág^(copula[i03]) ez[i03]...”

[K45]Esténként tégy majd bura alá.

[K45/&vb]:
Esténként tégy (te[= a kis herceg]) majd bura alá (engem(et)[= a konkrét virágot]).

[K45/&ind]:
Esténként tégy[i04] majd bura alá (engem[i03](et)).

[K46]Nagyon hideg van itt nálad.

[K46/&vb]:
Nagyon hideg van itt nálad[= a te[= a kis herceg] bolygódon].

[K46/&ind]:
Nagyon^hideg[*]^van[*] itt[i05]^nálád[i04].

[K47]Rosszul vagy berendezkedve.

[K47/&vb]:
Rosszul vagy (te[= a kis herceg]) berendezkedve.

[K47/&ind]:
Rosszul vagy[i04]^berendezkedve.

[K48]Ahonnét én jöttem...

[K48/&vb]:
Ahonnét én[= a konkrét virág] jöttem... (mondta a konkrét virág)

[K48/&ind]:
Ahonnét én[i03] jöttem... (mondta[[i03] | [K45-K48]] a^konkrét^virág[i03])

[K49]De nem folytatta.

[K49/&vb]:

De (*a konkrét virág*) nem folytatta (*ezt az elkezdett megnyilatkozást*).

[K49/&ind]:

De nem folytatta[[i03] | [K48]].

[K50]Hiszen mag formájában jött: más világokról nem tudhatott semmit.

[K50/&vb]:

Hiszen (*a konkrét virág*) mag formájában jött: (*a konkrét virág*) más világokról nem tudhatott semmit.

[K50/&ind]:

Hiszen mag formájában jött[i03]: más világokról nem tudhatott[i03] semmit.

[K51]Szégyenében, hogy ilyen együgyű föllentésen kapatta rajta magát, kettőt-hármat köhintett, így akart fölébe kerekedni a kis hercegnek.

[K51/&vb]:

Szégyenében[= *az övében*[= *a konkrét virágéban*]], hogy (*a konkrét virág*) ilyen együgyű föllentésen kapatta rajta magát[= *a konkrét virágot*], (*a konkrét virág*) kettőt-hármat köhintett, így akart (*a konkrét virág*) fölébe kerekedni a kis hercegnek.

[K51/&ind]:

Szégyené[i03][]ben, hogy ilyen együgyű föllentésen kapatta[i03]^rajta magát[i03], kettőt-hármat köhintett[i03], így akart[i03] fölébe kerekedni a^kis ^herceg[i04]nek.

[K52]A szélfogó?

[K52/&vb]:

A szélfogó? (*mondta a konkrét virág*)

[K52/&ind]:

A szélfogó[i13]? (*mondta[i03]*)

[K53]Épp azért indultam, de elkezdte beszélni hozzám...

[K53/&vb]:

Épp azért[= *a szélfogóért*] indultam (*én* [= *a kis herceg*]), de (*te* [= *a konkrét virág*]) elkezdte beszélni hozzám[= *a kis herceghez*]... (*mondta a kis herceg*)

[K53/&ind]:

Épp az[i13]ért indultam[i04], de elkezdte[i03] beszélni hozzám[i04]...
(mondta[i04])

[K54]Erre a virág még jobban köhécselt, hadd furdalja csak a lelkiismeret a kis herceget.

[K54/&vb]:

Erre[= a kis herceg előbbi válaszára] a virág[= a konkrét virág] még jobban köhécselt, hadd furdalja csak a lelkiismeret a kis herceget.

[K54/&ind]:

Er[K53]re a virág[i03] még jobban köhécselt[i03], hadd furdalja[*] csak a^ lelkiismeret[*] a^kis^herceg[i04]et.

1.2.3. A befejező rész ([K55]-[K70]) egy egy szövegmondatnyi bevezető után a kis herceg reflexióit tartalmazza. Ezzel a résszel kapcsolatban csupán a koreferenciaindexekkel kiegészített reprezentációkat adjuk meg. (Az eredeti szövegmondatok ezekből rekonstruálhatók, a verbális elemekkel kiegészített szövegmondatok reprezentációi pedig – ha szükséges – megtalálhatók a 8H2Ve/&vb-ben.)

[K55/&ind]:

An[i04]nak pedig, hiába volt[i04]^tele jóakaró szeretettel, előbb-utóbb mégiscsak megrendült[*] a^bizalma[i04][*] a^virág[i03]ban.

[K56/&ind]:

Minden lényegtelen megjegyzést a szívé[i04][re^vett[i04], és kezdte[i04] nagyon-nagyon boldogtalannak érezni magát[i04]t.

– **[K57/&ind]:**

Nem lett volna szabad (nekem[i04]) meghallgatnom[i04] (a^konkrét^virág[i03]ot)

– **[K58/&ind]:**

vallotta[i04]^meg ([K57]-et) egy napon.

– **[K59/&ind]:**

A virágok[i06 (+i03)]^szavá[i06 (+i03)][]t sosem szabad[gen] meghallgatni.

[K60/&ind]:

Nézni kell[gen] ök[i06 (+i03)]et, beszívni (kell[gen]) az^illatuk[i06 (+i03)][]at.

[K61/&ind]:

Az enyém[i04][i03] egész bolygóm[i04][i05] elárasztotta[[i03] | [i05]] az^illatá[i03][]val, mégse tudtam[i04] örülni neki[i03].

[K62/&ind]:

Annyira bosszantott[*] (*engem[i04](et)*) az^a^tigriskarom-história[*], ho-
lott inkább meg kellett volna hatódnom[i04] rajta[*]...

– **[K63/&ind]^:**

Az[K63]tán (a^kis^herceg[i04] [K64]-gyel folytatta[i04]):

– **[K64/&ind]:**

Bizony, nagyon^értelmetlen^voltam[i04] én[i04] akkor!

[K65/&ind]:

A^tettei[i03][]ből kellett volna megítélnem[i04] (a^konkrét^virág[i03]ot),
nem a^szavai[i03][]ból.

[K66/&ind]:

Beburkolt[i03] (*engem[i04](et)*) az^illatá[i03][]val, elborított[i03] (*engem
[i04](et)*) a^ragyogásá[i03][]val.

[K67/&ind]:

Sosem lett volna szabad megszöknöm[i04] (*onnan[=i05]*)!

[K68/&ind]:

Szegényes^kis^csalafintásai[i04][] mögött meg kellett volna éreznem
[i04] gyöngéd szeretetét[i03][]t.

[K69/&ind]:

Minden^virág[i06 (+i03)] csupa^ellentmondás^(*copula[i06 (+i03)]*).

[K70/&ind]:

De én[i04] még sokkal fiatalabb voltam[i04], semhogy szeretni tudtam
[i04] volna!

1.3. A koreferenciaelemzés összefoglalásául az alábbiakban megadjuk a koreferen-
ciaindexek listáját, valamint a 8H2Ve koreferenciaindexekkel kiegészített változatát.

A koreferenciaindexek listája:

- i01 = narrátor,
- (i02 = az epizód előzményeihez, illetőleg kezdetéhez képest rövid idő múlva),
- i03 = a (szóban forgó epizódban szereplő, de már az epizód kezdete előtt emlí-
tett) konkrét virág,
- i04 = a kis herceg,
- i05 = a^kis^herceg[i04] bolygója (azaz a B-612-es kisbolygó),
- i06 = (az egyedi mivoltukban nem megkülönböztetett) virágok,

- i07 = (a konkrét virág[i03]) magja,
 i08 = (a^konkrét^virág[i03]^magjából[i07] kinövő) zsenge hajtás,
 i09 = (a^konkrét^virág[i03]nak^a^magjából[i07]ból^kinövő^hajtás[i08]on megjelenő) óriási bimbó,
 i10 = a tigris(ek),
 i11 = fű,
 i12 = huzat,
 i13 = a szélfogó.

8H2Ve/&ind:

[K01/&ind]Rövidesen[= az i02 időben] jobban is megismerhettem[=i01] ez[=i03]t a^ virág[=i03]ot. [K02/&ind]: A^kis^herceg[=i04]^bolygója [i04][=i05]n mindig voltak[i06] virágok[=i06], (ezek[i06]) nagyon^egyszerű^virágok (voltak[i06]), (ezek[i06]) egy^sor^szírommal (rendelkezték[i06]), (ezek[i06]) helyet^is^alig^foglaltak[i06] (az i05-ön), és (ezek[i06]) nem^zavartak[i06] senkit. [K03/&ind]: Reggel megjelentek [i06]^ a^füben, estére elhervadtak[i06]. [K04/&ind] De ez[i03] egy szép napon egyszerre csak kicsírázott[i03], magva[i03][=i07] a^jő^ég[*] tudja[*] I, (honnét került[i07]^ oda], és a^kis^herceg[=i04] aprólékos gonddal figyeltel[[i04] | a^zsenge^hajtás[=i08]t, amelyik[i08] semmilyen más hajtáshoz nem hasonlított[i08]]. [K05/&ind] Ki[*] tudja[*], | (i08) ^nem ^(*copula*[i08])^holmi^majomkenyérfa-féleség-e?) [K06/&ind]A vesszőcske [i08]^növekedése[i08][*] azonban hamarosan abbamaradt[*], és a^kis^növény[i03] hozzákezdett[i03] a virágkészítéshez. [K07/&ind] A^kis^herceg[i04] szemmel^kísérte[[i04], | hogyan jelenik^meg[i09] rajta[i08] egy ^óriási^bimbó[=i09]], és sejtette[[i04], | hogy csodálatos ^tünemény[*] fog[*]^ kibontakozni belőle[i09]]; a^virág[i03] azonban végevárhatatlanul, egyre csak szépítgette[[i03] | magát[i03] odabent a^zöld^szobájá[i03] [i09] ban. [K08/&ind]Nagy gonddal válogatta^meg[[i03] a^színei[i03][t]. [K09/&ind]Lassan öltözködött[i03], egyenként igazította[i03] ^magára [i03][] | a szirmai[i03][t]. [K10/&ind]Nyilván nem akart[i03] olyan gyűrötten napvilágra lépni, mint (amilyen gyűrötten) a pipacsok[*] (lépnek[*] napvilágra). [K11/&ind]Nem akart[i03] megmutatkozni (más módon), csak szépsége[i03][*] teljes^ sugárzásá[*][]ban (akart[i03]^megmutatkozni). [K12/&ind]Úgy bizony! [K13/&ind]Nagyon^kacér^virág ^volt [i03]! [K14/&ind]Így[= [K13]] aztán hosszú napokon át tartott[*] a^titokzatos^öltözködése[i03][*]. [K15/&ind]Aztán egy hajnalban, éppen napkeltekor, végre megjelent[i03].

[K16/&ind]Ásított[i03] egyet, és azt[K17-K19] mondta[[i03] | [] (i04]-nek), ő[i03], aki[i03] olyan aggályos pontossággal dolgozott[i03]:

– [K17/&ind]Ó, még szinte föl^ sem ^ébredtem[i03]... [K18/&ind] Elnézést^kérek[i03] (tőled[i04]-tól)... [K19/&ind]Még meg^ se ^fésülködtem[i03]...

[K20/&ind]A^kis^herceg[i04] nem bírta[i04] magába^fojtani a csodálkozásá[i04]t[K21]:

– [K21/&ind]Milyen szép vagy[i03]!

– [K22/&ind]Ugye [-> K21]? – [K23/&ind]felelte[[i03] | [K22 + K24]] kedvesen a virág[i03] (*/i04/-nek*). – [K24/&ind]És épp egyszerre születtem[i03] a nappal...

[K25/&ind]A kis herceg[i04] ebből[K24] könnyen kitalálta[[i04] |, hogy a virág[i03] nem (*copula[i03]*)^valami^szerény]; viszont olyan^megható^volt[i03]!

– [K26/&ind]Azt hiszem[[i03] |, épp most van[*] a^reggeli^ideje[*]]

– [K27/&ind]tette[[i03] | [K26+K28]] hozzá[K17+K18+K19+K22+K24] a virág[i03] kisvártatva. – [K28/&ind]Volnál[i04]^szíves gondoskodni rólam[i03]?

[K29/&ind]A^kis^herceg[i04] pedig, mélységes zavarban, sietve kerített[i04] egy öntözőkannát, és kiszolgálta[[i04] | a virág[i03]ot].

[K30/&ind]Az[i03] meg már mindjárt az elején zaklatni kezdte[[i03] | (*/i04/-et*)] az^ijedés^hiúságá[i03][]val. [K31/&ind]^Egy napon például, mikor a^négy^tővisé[i03][]ról beszélt[i03], azt[K32] mondta[[i03] | [K32]] a^kis^herceg[i04]nek:

– [K32/&ind]Most aztán jöhetnek[i10] a tigrisek[=i10] a^karmaik[i10][]kal!

– [K33/&ind]Az én[i04] bolygóm[i04][i05]on nincsenek[i10] tigrisek[i10] – ^[K34/&ind]jegyezte meg[[i04] | [K33]] er[K32]re a^kis^herceg[i04]. – [K35/&ind]A tigrisek[i10] különben sem esznek[i10] fűv[=i11]et.

– [K36/&ind]Én[i03] nem vagyok[i03] fű[i11] – ^[K37/&ind]felelte[[i03][K36]] szelíden a^virág[i03] (*/i04/-nek*).

– [K38/&ind]Bocsáss^meg[i03] (*nekem[i04]*) ... (*mondta[i04]*) a^kis^herceg[i04])

– [K39/&ind]Különben sem félek[i03] a tigrisek[i09]től.[K40/&ind]A^huzat[=i12]től viszont irtózom[i03]. [K41/&ind]Nincs[i13] véletlenül valamilyen^szélfogó[i04][=i13]? (*mondta[i03]*) a^konkrét^virág[i03])

„[K42/&ind]Irtózni^a^huzat[i12]től[*] – <[K43/&ind]>gondolta[[i04][K42]+[K44]] a^kis^herceg[i04] – elég^kockázatos^kilátás^(*copula[*]*) egy^növény[->i03]nek. – [K44/&ind]Furcsa^egy^virág^(*copula[i03]*) ez [i03]...”

– [K45/&ind]Esténként tégy[i04] majd bura alá (*engem[i03]*)(*et*).

[K46/&ind]Nagyon^hideg[*]^van[*] itt[i05]^nálad[i04]. [K47/&ind]Roszszul vagy[i04]^berendezkedve. [K48/&ind]Ahonnét én[i03] jöttem... (*mondta[[i03] | [K45-K48]] a^konkrét^virág[i03]*)

[K49/&ind]De nem folytatta[[i03] | [K48]]. [K50/&ind]Hiszen mag formájában jött[i03]; más világokról nem tudhatott[i03] semmit.[K51 /&ind]Szégyené[i03][]ben, hogy ilyen együgyű föllentésen kapatta[i03] ^rajta magát[i03], kettőt-hármat köhintett[i03], így akart[i03] fölébe kerekedni a^kis^herceg[i04]nek.

– [K52/&ind]A szélfogó[i13]? (*mondta[i03]*)

– [K53/&ind]Épp az[i13]ért indultam[i04], de elkezdte[i03] beszél-
ni hozzám[i04]... (*mondta[i04]*)

[K54/&ind]Er[K53]re a virág[i03] még jobban köhécselt[i03], hadd
furdalja[*] csak a^ lelkiismeret[*] a^kis^herceg[i04]et.

[K55/&ind]An[i04]nak pedig, hiába volt[i04]^tele jóakaró szeretet-
tel, előbb-utóbb mégiscsak megrendült[*] a^bizalma[i04][*] a^virág
[i03]ban. [K56/&ind]Minden lényegtelen megjegyzést a szívé[i04][re
^vett[i04], és kezdte[i04] nagyon-nagyon boldogtalannak érezni magát[i04].

– [K57/&ind]Nem lett volna szabad (*nekem[i04]*) meghallgatnom
[i04] (a^konkrét^virág[i03]ot) – <[K58/&ind]>vallotta[i04]^meg ([K57]-
et) egy napon. – [K59/&ind]A virágok[i06 (+i03)]^szavá[i06 (+ i03)][t
sosem szabad[gen] meghallgatni. [K60/&ind]Nézni kell[gen] ök[i06
(+i03)]et, beszívni (*kell[gen]*) az^illatuk[i06 (+i03)][[at. [K61/&ind] Az
enyém[i04][i03] egész bolygóm[i04][i05] elárasztotta[[i03] | [i05]] az^il-
latá[i03][[val, mégse tudtam[i04] örülni neki[i03]. [K62/&ind]Anynyira
bosszantott[*] (*engem[i04](et)*) az^a^tigriskarom-história[*], holott inkább
meg kellett volna hatódnom[i04] rajta[*]...

[K63/&ind]^Az[K63]tán (a^kis^herceg[i04] [K64]-gyel folytatta [i04]):

– [K64/&ind]Bizony, nagyon^értelmetlen^voltam[i04] én[i04] ak-
kor! [K65/&ind]A^tettei[i03][[ből kellett volna megítélnem[i04] (a^konk-
rét^virág[i03]ot), nem a^ szavai[i03][[ból. [K66/&ind]Beburkolt[i03]
(*engem[i04](et)*) az^illatá[i03][[val, elborított[i03] (*engem[i04](et)*) a^ra-
gyogásá[i03][[val. [K67/&ind]Sosem lett volna szabad megszöknöm[i04]
(*onnan[=i05]*)! [K68/&ind]Szegényes^kis^csalafintáságai[i04][[mögött
meg kellett volna éreznem[i04] gyöngéd szeretetét[i03][[t. [K69/&ind]
Minden^virág[i06 (+i03)] csupa^ellentmondás^(*copula[i06 (+i03)*). [K70/
&ind]De én[i04] még sokkal fiatalabb voltam[i04], semhogy szeretni tud-
tam[i04] volna!

A koreferenciális elemzés következő lépésének annak vizsgálatára kell irányulnia,
hogy a koreferenciarelációk – a szövegarchitektonika más hordozóival – együtt milyen
szerepet játszanak a szöveg kompozicionális felépítésében.

COREFERENTIAL AND MACROCOMPOSITIONAL ANALYSIS OF *LE PETIT PRINCE*

JÁNOS S. PETŐFI – LÁSZLÓ VASS

The article has double aims. Taken Chapter 8 of *Le Petit Prince* as a basis the authors try to
show the necessity of introducing some (implicite) completion of the text through a coreferential
analysis of a text derived from the mental picture of the relatum. Furthermore, an explicite
representation of coreferential relations can be realized by applying certain „coreferential indexes”
and it is also shown how the coreferential analysis contributes to the macrocompositional analysis of
the text.